Був жаркий осінній день, і пасажирам сірої від пилюки машини, що мчала з Каїра в Ель-Гізу, навіть зустрічний потік повітря не давав прохолоди. Здавалося, пальми обабіч дороги, нажахані спекотним подихом пустелі, тікають назад, шукаючи порятунку.

— Он де вони! — скрикнула Вівіан, дивлячись трохи праворуч.— Наче гори...

І справді, з цієї відстані піраміди нагадували темні гірські піки на голубому тлі марева. Відстань швидко скорочувалась, і настала мить, коли ці рукотворні гори почали вивищуватися, рости, підпираючи високе небо. І тоді Рей попросив шофера зупинитися.

— Підемо пішки.

Вівіан, його дружина, перезирнулася зі своєю подругою, мовляв, бач, починається, і багатозначно зітхнула. Неохоче встала з м'якого сидіння, пірнула в легеньку тінь дерев; за нею подріботіла подруга. Поруч з високою сухорлявою Вівіан вона здавалася дівчиськом, і її білий брилик також здавався дитячим під крилом широченного сомбреро Вівіан.

— І отак, Бетті, завжди...— притишено сказала Вівіан.— Його інколи наче ґедзь кусає.

— Я знаю, серед чоловіків часом трапляються такі, наче несповна розуму. Через те й заміж не поспішаю...

Рей ішов, не відводячи погляду од пірамід і зовсім не слухаючи жінок. Якесь глибоке, незнане досі почуття зароджувалося в ньому, обличчя його просвітліло.

— Погляньте, як вони здіймаються вгору...— мовив приглушено.— Наче ростуть... Третє тисячоліття до нашої ери...

Крізь серпанок розігрітого сонцем повітря контури Великих Пірамід з кожним кроком проступали чіткіше, різкіше. Легке марево, яке досі ніби плавало над обрієм, почало темніти, важчати й поволі осідати на брунатні піски Сахари.

Віві з подругою тільки посміювалися над захопленням Рея. А його пройняло несподіване хвилювання — яка велич і гармонія!.. І це створила людина три тисячі років тому...

— Ця ось, передня, піраміда Хеопса...— знову заговорив якимось дивним, наче не своїм голосом.— Найвища серед усіх — сто сорок шість метрів. Дім вічності — так називали стародавні єгиптяни свої піраміди...

Жінки чемно слухали, точніше, вдавали, що слухають, бо насправді їхню увагу привернула не піраміда Хеопса, а різноголосий барвистий натовп біля неї.

— Грані пірамід з великою точністю орієнтовані по сторонах світу,— провадив далі Рей,— і це свідчить про високий рівень астрономічних знань... А сама ідея спорудження цих "Домів вічності" виникла, звичайно, з релігійних уявлень...

Віві побачила кількох верблюдів — яскраві попони, розцяцькована збруя і такі чудернацькі волохаті голови! — не витримала і в захваті звернулась до Бетті:

— Поглянь, які вони оригінальні! Наче з пап'є-маше, і такі великі!

— Чудові! — сплеснула в долоні Бетті.— Симпатяги!

А верблюди наче виконували якийсь важливий ритуал. За наказом погоничів повільно ставали на передні коліна і спокійно ждали, поки на горбасту спину, застелену яскравим килимом, не умоститься туристка; потім підводились і статечно, з високо піднятою головою ступали

кільканадцять кроків. Клацав фотоапарат, і флегматичні тварини знову ставали на коліна, щоб зсадити своїх наїзниць. Погоничі низько вклонялися, одержуючи долари.

— Сфотографуємось на верблюдах? — У Віві одразу змінився настрій. — На тлі пустелі і пірамід!

— Неодмінно! — підтримала Бетті.— І щоб Сфінкса було видно. Це так екзотично!

Рей обірвав свій екскурс в історію Стародавнього Єгипту, залишив жінок і попростував до підніжжя піраміди Хеопса. Враження змінювалося з кожним кроком. Він бачив знімки пірамід, малюнки, фільми, і в уяві начебто тримав відбиток історичної пам'ятки. Але реальність постала цілковитою несподіванкою. Могутнє кам'яне громаддя давило, притискувало його до землі, і він ледве переставляв ноги. А коли підійшов упритул — піраміда знялася в небо суцільною стіною і заступила собою весь світ.

Рей відчув наплив торжествуючого, урочисто-радісного настрою: це ж зроблено руками людини! Всі оці численні кам'яні куби, подзьобані вітром, пропечені сонцем, колись пошліфовано й припасовано в геометричній правильності. Наче кристал до кристала. Так, це був могутній процес кристалізації велетенського задуму...

На якусь мить Рея пронизало почуття вселюдськості, він ніби відчув зв'язок з отими стародавніми будівничими, що відійшли в імлу тисячоліть. Гранично проста форма, а яка велич!

Широко розкинувши руки, притулився до каменя, і той здався йому теплим, як людська долоня.

Тим часом Вівіан і Бетті в досхочу втішалися екзотикою. Сфотографувались на верблюдах і перед Великим сфінксом, перед

самим його обличчям, поколупаним пострілами наполеонівських солдат, і біля піраміди Хеопса. Накупили чимало сувенірів — кухликів, барельєфів, медальйонів. Особливо сподобався їм важкий медальйон із зображенням красуні Нефертіті. Почорнений метал нагадував старовинні речі.

— Ніяк не можу забути про прикраси в Каїрському музеї...— мовила Вівіан.

— І в мене вони стоять перед очима,— зітхнула Бетті.— Просто дивно, які в них були вишукані смаки.

— Золото, коштовні камені... Ах, що не кажи, а до жінок тоді ставилися уважно.

— Може, ще уважніше, ніж тепер,— пригасила усмішку Бетті, явно натякаючи на Рея, що одцурався їхнього товариства.— Що він там робить?

— А,— стенула плечима Вівіан,— я ж тобі казала: всі вчені трохи диваки. Бачиш — вимірює, вираховує... А навіщо? Замість того, щоб милуватися краєвидами, фотографуватися на верблюді, як усі нормальні люди,— він — поглянь! — вже встановлює якусь апаратуру... Те ж саме робив і в Баальбеку. Йому аби вимірювати...

Справді, Рей, якому допомагав шофер, возився з теодолітом і компасом, встановлюючи штатив біля ребра піраміди. Сонце припікало нещадно, й жінки рушили до невеличкого павільйону. Оглянулися — Рея вже не видно, певне, подався за піраміду. Поки вони смоктали тоненькими трубочками прохолодний напій, Рей встиг обійти піраміду і визначаючи положення її граней. Нарешті квапливо рушив до них.

— Сенсація! — гукнув ще звіддалік.— Якби ви знали, яка сенсація!

— Може, піраміда занурюється в пісок? — посміхнулася Вівіан.

— Чи похилилася набік? — підтримала насмішкувато Бетті.

— Я серйозно,— наполягав Рей.

— Будеш пити? — Вівіан поставила перед ним темно—брунатну пляшку.

Рей налив собі склянку, випив одним духом і спокійно сказав:

— Піраміда повернута на захід.

— І що ж тепер буде? — стримуючи сміх, спитала Вівіан.— Як ми це переживемо?

Рей так подивився на неї, ніби вперше побачив.

— Облиш свої дотепи,— сказав грубувато.— Йдеться про наукове відкриття. Виявляється, грані піраміди орієнтовані не точно. Вони відхиляються на захід більше як на три кутові мінути!

Якщо Рей сподівався приголомшити своїх співбесідниць, то він дуже помилився. Його "сенсація" не справила на них ніякісінького враження. Правда, помітивши, що він починає бліднути, а це віщувало нервовий спалах, Вівіан з чемності спитала:

— А чим же ти пояснюєш це... відхилення? Може, вони так і збудували?

— Ні, такого бути не могло,— вже лагідніше обізвався Рей.— Стародавні єгиптяни, хоч і не мали компаса, вміли точно визначати сторони світу. По зорях.

— Але ж зорі не стоять на місці,— посміхнулася Бетті.

Рей навіть не глянув на неї. Великі зморшки перетнули йому чоло. А що, як він помилився? Такі точні вимірювання не можна робити поспіхом, на ходу. Його репутація вченого...

Наступного ранку він знову поїхав з Каїра в Ель-Гізу — вже без дружини та її подруги, що лишилися в місті. Машина мчала асфальтованою дорогою, випереджаючи короткі зеленовагонні поїзди, в яких було повно-повнісінько пасажирів.

Піраміди стояли суворі й величні у своїй мовчазності, а Великий сфінкс дивився незрячими очима на світ, немов запитуючи: "Що тут відбувається?" Біля підніжжя вже снували туристи, одна вервечка їх потяглася в темний отвір, що вів усередину піраміди.

Всю цю картину Рей окинув побіжно. Сьогодні він не захоплювався грандіозністю цих старих, як світ, споруд: не мав на це часу, та й настрій був зовсім інший. Цілісінький день снував навколо трьох великих пірамід, перевіряючи їх орієнтацію. Сонце вже торкнулося пісків Сахари, коли Рей витер піт з чола. Тепер уже не було найменшого сумніву — піраміди повернені на захід майже на чотири кутові мінути! Невже помилилися будівельники? Чому ж ця помилка повторюється тричі та ще й з такою... точністю?

Його вивів із задуми голос підлітка-араба. Ламаною англійською мовою, а більше жестами хлопець пропонував піднятися на вершину піраміди Хеопса.

— Піраміда — сонце!

Рей поглянув на захід — пустеля залита темно-оранжевим світлом, помережана тінями. Сонце виглядає вузеньким окрайчиком, розжареною дужкою. От-от сховається. Хлопець торкнув Рея за лікоть:

— Поспішать! Сонце — піраміда! Один долар.

Юний араб кинувся до піраміди, Рей підтюпцем побіг за ним, притримуючи рукою фотоапарат, почеплений на шию. Хлопець уже вимахнув на камінь, подав руку, і за мить вчений опинився біля нього. Юний провідник брався вгору добре знаними зиґзаґами, і в міру того, як вони підіймалися по схилу піраміди, окраєць сонця більшав, наче розбухав.

— Оглядать пустеля — красивий! — вигукнув хлопець, обертаючи свою чорноволосу голову до Рея.— Фотографувать на пам'ять!

Краєвид і справді був неповторний. Далеко внизу, на обрії пірнало в пісок сонце, а в густо—синій високості проступали зорі. Стоячи на облущеному камінні вершини піраміди, Рей раптом відчув подих космосу...

Хлопець мовчки сів на тепле каміння перепочити, а Рей швидко настроїв апарат і почав фотографувати облитий кіновар'ю схил піраміди. Апарат видав готові знімки, отже, можна зробити пробу. Звичним рухом він зняв кришку і... побачив, що замість відбитка чорнота. Плівка засвітилася. Перевірив герметичність апарата, покрутив валика, націлився і натиснув спуск. І це фото було чорне-чорнісіньке. Що за напасть?

Так і не діждалося сонце, поки Рей погляне на його мідно-червоний сегмент. Спостережливий провідник міг би забожитися, що цей дивний чоловік тільки те й робив, що порпався у своєму фотоапараті.

Там, де пустеля зливається з небом, постала золота стіна, знизу золото почало тьмяніти, ніби стіну розмивали тіні, що беззвучними хвилями котились по пісках...

Але Рей нічого того не бачив. Він сердито черкався, то відкриваючи, то закриваючи фотоапарата. Хлопець, побоявшись, що він оступиться і впаде, почав ходити в нього за спиною, щоб підстрахувати. Здалеку здавалося, що двоє на вершині піраміди виконують якийсь неоковирний танок.

Малий провідник уже подумав, що даремно потяг цього дивака на піраміду і ні про який долар нічого й мріяти. Але чоловік, хоч і не бачив заходу сонця, був чомусь радий, веселий, піднесений і, поплескавши його по плечу, дав п'ятидоларового папірця.

А наступного дня хлопець одержав ще більше — носив на піраміду ящики з апаратурою, в якій дивакуватий чоловік шпортався майже до вечора. Допомігши повантажити ящики знову на машину, хлопець запобігливо сказав:

— Заходить сонце — красиво! Поведу — не треба долар...

Рей тільки усміхнувся:

— Піраміда, бой, не любить фотоплівки, а чому — в цьому треба розібратися. А вечірньою зорею помилуємося іншим разом.

Хлопець зачудовано дивився на Рея. Чому цей містер відмовився? Адже безплатно...

Вечеряли в Каїрі. Вівіан з Бетті були в доброму настрої — вони не лише передивилися в музеї всі староєгипетські жіночі оздоби, а й замовили дещо для себе. Рей не дослухався до їхніх балачок. Після того, що він відкрив там, на вершині піраміди, хіба могла зацікавити його тема прадавньої жіночої моди? Він думав про явище, на яке наткнувся зовсім випадково. Частенько так воно й буває: заходився перевіряти орієнтацію, а натрапив...

— Мені здається, любий, що ти й досі біля своїх пірамід,— сказала Вівіан, спостерігши його задуму.— Обмірковуєш відхилення? Але похибка така незначна, що на неї можна й не зважати.

— Більше того,— озвалась Бетті,— просто дивовижно, як вони, не маючи компаса, могли...

— Так,— сказав Рей, сьорбнувши кави.— Відхилення зовсім незначне, і я вже знаю, що його можна пояснити... рухом самого континенту.

— Цікаво! — з удаваною жвавістю вигукнула Бетті.— Отже, вони таки будували абсолютно точно?

— Отже, так... Мене самого вражає така досконалість.

Жінки облишили цю тему — з коротенької вилазки знову повернулися до свого тісного світу, і стало зрозуміло, що й вилазку ту вони зробили тільки з чемності.

— Любий, ти замовив квитки до Александрії? — спитала Вівіан.— Кажуть, там розкішна вілла короля Фарука...

— Серед величезного пальмового парку,— додала Бетті.— Цей останній король, певно, мав добрий смак.

— Вам нудно в Каїрі? — здивувався Рей.— Вам ще треба побувати в гробниці Тутанхамона, в Цитаделі.

— А що там цікавого? — вихопилося в Бетті.

— Там пишна мечеть Мухаммеда Алі, а в дворі дуже глибокий колодязь з дивовижною акустикою.

Жінки запитливо поглянули на нього, і Рей пояснив:

— Скажеш над колодязем: "А-а-а", оглянеш двір, підійдеш до колодязя, а там усе ще відлунює твій голос.

— Ну, що ж,— зітхнула Вівіан,— ми підемо в Цитадель, а ти?

— Мені потрібно ще дещо з'ясувати...

— Знову піраміди?

— Так.

— Адже сам кажеш — рухається континент...

Бетті жартівливо додала:

— Після шампанського і я це відчуваю.

— Чи, може, в тебе ще якась сенсація? — не відступалася Вівіван.

"Все-таки вона чуйна людина",— подумав Рей і, дивлячись в її обличчя, сказав:

— Ти вгадала, люба. Сенсації мене просто переслідують.

— А нам у музеї читали деякі сторінки із "Книги мертвих",— раптом вставила Бетті.— Я навіть не здогадувалась, яка цікава єгипетська міфологія.

— Ми багато про що не здогадуємося,— зауважив Рей.

— Я записала кілька висловів.— Бетті розкрила сумку і, взявши блокнотика, прочитала: "Я відчиняю ворота Неба, я переступив ворота Землі!"

Рей підвів голову, перепитав:

— Як? Переступив ворота Землі?

— Я відчиняю ворота Неба, я переступив ворота Землі! — вже з патетикою прочитала Бетті.— Правда, поетично сказано?

— Слухайте, це... оригінальна метафора! — схвилювався Рей.— Вона викликає несподівані асоціації...

Якийсь час він сидів мовчки, обхопивши голову руками, потім заговорив:

— Розумієте, на вершині піраміди Хеопса я виявив джерело радіації... Схилявся до думки, що в тілі каменю — скупчення радіоактивних елементів. А тепер... Я відчиняю ворота Неба!

— Нарешті ми таки взнаємо ще одну сенсацію,— усміхнулась Вівіан.

— Так, це може бути сенсація століття,— проказав Рей, налягаючи грудьми на стіл.— Якщо це підтвердиться... Неймовірно! Піраміда Хеопса — міжзоряний маяк!

— Це справді щось нове...

— Я записав випромінювання, і думка про те, що це — сигнали, не дає мені спокою. Уявляєте? Кілька тисяч років якийсь квантовий генератор посилає в певну точку неба свої сигнали... Може, це пов'язано

і з орієнтацією граней піраміди? Чи той генератор встановлено, коли вона вже була збудована?

— А хто ж встановив його? — Бетті поглянула на Рея такими наївними очима, що той усміхнувся.

— Такі запитання легше задавати, ніж відповідати на них.

— Ну, вже ж не стародавні єгиптяни,— сказала Вівіан.— Ні лазерів, ні мазерів тоді ще не було.

Бетті обвела поглядом зал і прошепотіла:

— Невже... космічні мандрівники? От цікаво...

— Таке припущення напрошується,— сказав Рей,— і цілком можливо, що воно підтвердиться. Але спочатку треба розшифрувати сигнали й побачити генератор, який їх передає.

— Таки справді сенсація впіймала тебе,— усміхнулась Вівіан.

— Не сенсація, а відкриття, та й то ще досить проблематичне,— заперечив Рей.— У всякому разі все це вимагає ретельної перевірки.

— Ох, ці вчені,— зітхнула Бетті,— з кожної таємниці вони ощіпують пір'я. Адже так не цікаво!

— Не розчаровуйтесь: одна розкрита наукова таємниця веде за собою кілька нових! Ланцюгова реакція пізнання світу...

Що ж дало дослідження піраміди Хеопса? На жаль, поки що нічого. В долині старого спокійного Нілу загриміли вибухи — війна випередила вчених.